Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3

Nr. Wilno, dnia 3 sierpnia 1931 r. 488.

Treść numeru:

---ooOoo---

§

II. ZAGADNIENIE GOSPODARCZE.

K r o n i k a .

R o l n i c t w o l i t e w s k i e w c y f r a c h . Jak podaje "Tautos Ukis"/Nr.6-7 z czerwca-lipca r.b./, było na Litwie w dniu 30 grudnia 1930 r. /na podstawie ogólnego spisu gospodarstw wiejskich/: 308.660 gospodarstw, o obszarze 4.327.789 ha. Gospodarstw, zawierających 1 ha i więcej, było 287.370; obszar ich wynosił 4.318.385 ha.

Według powiatów, ilość gospodarstw i ich obszar przedstawiały się, jak następuje:

Powiaty.	Ilość gospodarstw niekarłowatych.	Obszar gosp. niekarłow.	% gospod.	% obszaru.
Uciański	16.226	219.573,11	5,06	5,06
Birżański	14.828	225.607,59	5,16	5,22
Kowieński	14.310			
Kowno miasto	69	348,63	0,00	0,01
Kiejdański	11.832	197.466,17	4,12	4,57
Kretyngoski	13.895	207.383,33	4,84	4,80
Możejkowski	10.020	159.856,20	3,49	3,70
Marjampolski	12.203	152.767,30	4,25	3,54
Poniewieski	20.058.	349.357,85	6,98	8,09
Rosieński	15.407	250.221,79	5,36	5,80
Rokiski	12.596	184.136,78	4,38	4,26
Seineński	5.993	90.064,38	2,09	2,09
Szakiowski	9.576	130.896,26	3,33	3,03
Szawelski	24.789	476.283,60	8,63	11,03
Taurogski	17.193	249.665,34	5,98	5,78
Trocki	12.798	149.467,50	4,45	3,46
Telszewski	11.557	202.113,66	4,02	4,68
Wiłkomierski	19.100	248.310,65	6,65	5,76
Uciański	6.479	235.400,83	5,73	5,45
Wyłkowyszkowski	9.147	121.756,96	3,13	2,82
Jezioroski	1.741	97.265,63	2,35	2,25
Obwód Kłajpedy	12.555	180.689,41	4,37	4,19
Razem:	287.370	4.318.385,22	100	100

Największa ilość drobnych gospodarstw ma od 5 do 8 ha. Na drugiem miejscu stoją gospodarstwa od 2 do 5 ha, wreszcie - od 8 do 10 ha. **Ogółem stanowi to** 16,63 % obszaru ogólnego. Jeżeli chodzi o obszar, to najwięcej zajmują go gospodarstwa od 20 do 30 ha. Na drugiem miejscu stoją gospodarstwa 30-50 ha, wreszcie - 15-20 ha. Wszystkie one zajmują niemal połowę całego obszaru /49,98 %/. Najmniej stosunkowo jest dużych gospodarstw. Najmniejszy zaś obszar zajmują gospodarstwa najdrobniejsze, t.zn. składające się z 1-2 ha.

Poniższa tabelka wykazuje liczbę gospodarstw, w zależności od ich obszaru:

	Ilość gospodarstw	Obszar w ha	% gospodarstw	% obszaru
1 - 2 ha	13.797	18.862,46	4,80	0,44
2 - 5 "	39.664	135.207,82	13,80	3,13
5 - 8 "	45.880	295.294,09	15,97	6,84
8 - 10 "	32,354	287.581,25	11,26	6,66
10- 12 "	28.059	304.600,90	9,76	7,05
12- 15 "	31,511	419.109,63	10,97	9,71
15- 20 "	33.234	569.882,65	11,56	13,20
20- 30 "	34.197	826.592,68	11,90	19,14
30- 50 "	20.596	762.855,36	7,17	17,64
50-100 "	6.476	425.024,79	2,25	9,84
100-150 "	908	108.325,04	0,32	2,50
150-200 "	380	64.475,13	0,13	1,49
200 i wyżej	315	100.573,42	0,11	2,33

Gospodarka rolna na Litwie opiera się na zasadach własności prywatnej. Do właścicieli rolnych należy 3.388.381 ha, dzierżawi się 231.675 ha. Wreszcie uprawia się na innych zasadach - 9.379 ha. Sporo jest gospodarstw mieszanych, t.zn. posiádających ziemie, uprawiane przez łaścicieli, wydzierżawiane i t.d. Poniższa tabelka wykazuje stan posiadania rolnego według stosunku osób, prowadzących gospodarkę, do uprawianej ziemi:

Powiaty.	Ilość gospodarstw	%	Ilość hektarów	%
1. W ł a ś c i c i e l e.				
Olicki	15.555	95,86	209.124,54	95,68
Birżański	13.246	89,33	198.039,29	87,78
Kowieńskiii m.Kowno	12.721	88,47	160,565,50	84,02
Kiejdański	10.269	86,79	161.579,05	81,83
Kretyngowski	12.790	92,06	191.578,83	92,88
Marjampolski	11.585	94,94	147.072,47	96,27
Mozejkowski	9.339	93,20	146.526,58	91,66
Poniewieski	18.116	90,32	310.557,46	88,89
Rosieński	13.943	90,50	221,943,89	38,70
Rakiski	11.574	91,89	165.155,31	89,69
Sejneński	5.795	96,70	87.160,29	96,78
Szakiowski	92235	96,44	127.296,12	97,25
Szawelski	21.857	88,17	415.204,28	87,18
Taurogski	15.997	93,04	230.782,10	92,44
Telszewski	10.216	88,40	144.261,69	86,22
Trocki	11.664	91,14	130.979,46	87,63
Wiłkomierski	16.869	88,32	208.576,28	84,00
Uciański	15.102	91,64	211.017,44	89,64
Wyłkowyszkowski	8.848	96,73	117,386,55	96,41
Jezioroski	6.010	89,16	82.585,30	84,90
Obszar Kłajpedy	10.885	-	163.650,93	-
Razem:	261.616	91,04	3.861.043,36	89,41
2. D z i e r z a w c y.				
Olicki	554	3,41	8.290,82	3,79
Birżański	1.406	9,48	23.023,31	10,21
Kowieński i m.Kowno	1.407	9,79	27.042,95	14,15
Kiejdański	1.414	11,95	30.640,76	15,52
Kretyngowski	924	6,65	11.935,19	5,76
Marjampolski	356	2,92	3.837,32	2,51
Mozejkowski	579	5,78	11.325,98	7,09
Poniewieski	1.702	8,49	34.661,37	9,92
Rosieński	1.329	8,63	26.19799	10,47
Rakiski	893	7,09	16,879,39	9,17
Sejneński	145	2,42	2.210,39	2,45
Szakiowski	219 -	2,29	2.377,61	1,82
Szawelski	2.639	10,65	54.957,08	11,54
Taurogski	1.042	6,01	16.695,80	6,69
Telszewski	1.183	10,24	25.118,43	12,43
Trocki	1.007	7,87	16.925,43	11,33
Wiłkomierski	2.056	10,76	36.225,47	14,59
Uciański	1.262	7,66	23.008,46	9,77
Wyłkowyszkowski	241	2,65	3.723,00	3,06
Jezioroski	684	10,15	3.704,18	14,09
Obszar Kłajpedy	1.252	-	7.391,75	-
Razem:	22.294	7,76	396.177,68	9,17

X. ZAGADNIENIA HISTORYCZNE.

O k r e s s e j m o w ł a d z t w a n a L i t w i e . /c.d./

Pozatem, dla tak doniosłej sprawy, jak ustalenie granicy, nie może wystarczyć króciutkiego, rzec można, przypadkowo uczynionego w nocie oświadczenia.

Tak doniosły akt, jak ustalenie granic między dwoma państwami, abv miał moc prawną, powinien być oparty na odpowiednio sformułowanym układzie obu stron. Gdzie niema takiego układu, tam przeprowadzenie przez trzecią osobę granicy nie może stać się obowiązującem.

A więc Litwa, dopóki sama nie zaakceptowała decyzji Konferencji Ambasadorów, nie jest i nie może być przez nią związana. Dla Polaków jednak i ich przyjaciół potrzebny był pretekst. Takim pretekstem była nota Galwanowskiego.

Rząd litewski notą z 16 kwietnia 1923 r. stanowczo zaprotestował przeciw decyzji Konferencji Ambasadorów. Jednak naturalnie na protest ten konferencja Ambasadorów zupełnie nie reagowała.

Drugi Sejm.

Skład poprzedniego sejmu był bardzo nieszczęśliwy. Pozycja i opozycja miały w nim jednakową ilość głosów. To też jakakolwiek wydajna praca była niemożliwa. Wybory prezydenta opozycja uważała za nieprawne i twierdziła, że rząd nie ma votum zaufania. Nie można było osiągnąć porozumienia partyj lub koalicji. Z partyj litewskich, socjaldemokraci nie chcieli nawet słyszeć o jakiejś współpracy z chrześć.-demokracją. Ludowcy stawiali warunki, których chrześć.-demokraci nie mogli przyjąć. Rząd Galwanauskasa rządził cały listopad, grudzień, styczeń i luty. Dopiero 22 lutego Galwanauskas utworzył nowy gabinet. W dn. 9.marca ogłosił on deklarację nowego gabinetu. Po długich, jak zwykle, dyskusjach, nad deklaracją, za votum zaufnia głosowało 38 /Związek Gospodarzy, chrześć.demokracja i Federacja Pracy/, przeciw - również 38 /wszystkie inne partje/. Nowy rząd votum zaufania nie otrzymał. Nie pozostawało żadnego wyjścia. Nie mogło być mowy o tem, że rząd mogłaby utworzyć opozycja, do której należeli socjaldemokraci, komuniści i mniejszości. Taka opozycja mogła jedynie dekonstruować, a nie potrafiłaby zbudować coś nowego. Komuniści, naturalnie, niszczą każdy rząd niekomunistyczny. Polacy również, jeżeliby zaakceptowali, to tylko taki rząd, któryby w zupełności zaspokoił ich wymagania. Inaczej mówiąc - rząd polski.

Wobec takiej sytuacji, nie zostawało nic innego oprócz rozwiązania Sejmu, co się odbyło 12 marca.

Litewskie partje polityczne wykazały się wielką niedojrzałością, skoro w tak krytycznym momencie, kiedy rozstrzygała się kwestja kłajpedzka, kiedy sprawa wileńska wisiała w powietrzu, kiedy było wiele innych niezałatwionych spraw - nie potrafiły pójść na kompromis i osiągnąć porozumienie, tembardziej, że w Litwie podówczas klasy socjalne niemal nie istniały.. Zasadniczą klasą byli włościanie i robotnicy i, rzec można, że tylko oni byli reprezentowani w sejmie. Wszelako robotnicy i włościanie nie walczyli między sobą, a jedni i drudzy rozbili się na zwalczające się partje.

Wybory zostały wyznaczone na d.12 i 13 maja. Rozpoczęła się agitacja.

Wyniki wyborów były następujące: Związek Gospodarzy - 14, chrześć.-demokraci - 14, Federacja Pracy - 12, ludowcy - 16, socjaldemokraci - 8, Żydzi - 7, Polacy - 4, Niemcy - 2, Rosjanie - 1.

Chrześć.-demokraci znów otrzymali absolutną większość - 40 na 78. Chrześć.-demokraci stracili 1 posła, Związek Gospo-

darzy zyskał 2-ch i Federacja Pracy - 1-go. Jednak cały blok chrześć-demokratów był jakgdyby jedną partją. Podczas agitacji zwłaszcza księża zachęcali do oddawania głosu za byle którą partją chrześć.-demokratów bez różnicy.

W rzeczywistości zyskali nietyle chrześć-demokraci, ile mniejszości. Żydzi, którzy mieli 3 posłów, otrzymali obecnie 7, Polacy, mając poprzednio 2-ch, otrzymali 4-ch. Komuniści zupełnie znikli, gdyż kandydaci ich przed samemi wyborami zostali aresztowani - wytoczono im sprawy o działalność antypaństwową. W ten sposób nie mogli oni być wybierani, gdyż kandydatury ich nie były wystawione.

Ucierpieli ludowcy, którzy mieli 20, a otrzymali 16 posłów, jak również socjaldemokraci - mieli 10, otrzymali 8.

Mając chociaż niewielką większość absolutną, chrześć.-demokraci zaczęli działać. W dn.19 marca Stulginski znów został wybrany prezydentem. Obecnie chrześć.-demokratom udało się jako tako porozumieć się z ludowcami w sprawie utworzenia rządu. Znów został powołany Galvanauskas, który utworzył następujący gabinet: premjer i minister spraw zagranicznych - Galvanauskas, Tumenas - minister sprawiedliwości, Szliżys - minister obrony kraju, Krupowicz - minister rolnictwa, Bistras - minister oświaty, Załkauskas - minister spr.wewnętrznych, Naruszewicz - min.komunikacji, Petrulis - min.skarbu, Rozenbaum - spraw żydowskich.

Tumenas, Krupowicz i Bistras weszli od chrześć.-demokratów, Szliżys i Petrulis od Związku Gospodarzy, Załkauskas i Naruszewicz - od ludowców. Przy głosowaniu nad votum zaufania, socjaldemokraci wstrzymali się. Wszyscy inni wyrazili nowemu gabinetowi zaufanie.

Zdawałoby się, że teraz już rząd będzie mógł spokojnie i skutecznie pracować. Większość jednak ministrów byli to ludzie nowi, nieposiadający jeszcze potrzebnego doświadczenia. Najważniejsze zaś, że ośrodek polityki coraz bardziej zaczął występować w sejmie, albo raczej w ośrodkach partyj. Partje coraz więcej zaczęły kontrolować swych przedstawicieli w rządzi, żądać od nich sprawozdań i udzielać im instrukcyj.

Polityka zagraniczna.

W polityce zagranicznej cała uwaga nowego rządu była skierowana na walkę o konwencję kłajpedzką i o Wilno. W sprawie konwencji kłajpedzkiej rząd usiłował: 1-o wyeliminować Polaków z portu Kłajpedzkiego, 2-o utworzyć taką autonomję Kłajpedy, żeby zbyt się Kłajpeda od całej Litwy nie różniła., i nie stanowiła państwa w państwie.

Jeżdżono do Paryża, Genewy, odbyto dużo konferencyj. Opracowanie konwencji kłajpedzkiej powierzono Lidze Narodów. Po długich naradach, Rada Ligi Narodów wyznaczyła komisję dla opracowania statutu kłajpedzkiego. Do komisji weszli: Norman Davis, były podsekretarz stanu Stanów Zjednoczonych, jako prezes, Holender Kroeller i Szwed Hoernell, jako członkowie. Komisja rozpoczęła prace na początku 1924 r. Jeździła do Kowna i Kłajpedy i po kilku miesiącach pracy przy udziale przedstawicieli rządu litewskiego opracowała wreszcie konwencję, która została podpisana 8-go maja 1924 r.

Gubernatorem kraju Kłajpedzkiego został mianowany Budrys /Połowiński/, były wódz powstańców.

W sprawie wileńskiej, po odrzuceniu projektu Hymansa, zasadniczo w Lidze Narodów postawiona została kropka. Wysiłki w kierunku poruszenia jej w innej formie lub przeniesienia na teren międzynarodowego sądu w Hadze nie odniosły skutku. Liga Narodów stanowczo odmawiała się rozważać poraz drugi istotę sprawy. O przedłożeniu sprawy traktatu swalskiego międzynarodowemu sądowi w Hadze Polacy nie chcieli nawet słuchać.-

/c.d.n./

B7